

CONSIDERAȚII PRIVIND CONCEPTELE MODERNE ALE OPERAȚIILOR ÎNTRUNITE

Lt.col.lect.univ.dr. Liviu BALABAN

Looking into the interoperability of the future operational concepts of the United States and NATO the evidence suggests that some gaps in technological capabilities will likely exist between the U.S. military and its NATO partners. As the United States has continued to transform its military as part of a general revolution in military affairs (RMA), the speed and extent of that transformation might create dangerous technological, organizational, doctrinal, and perhaps cultural gaps that might develop between U.S. forces and those of other members of the Alliance. Military concepts provide the background for implementing broad visions into the doctrinal instruments. A gap in concepts will finally lead to gaps in doctrine.

Atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 au marcat începutul unei noi ere de securitate în lume. Relativa certitudine a bipolarității perioadei războiului rece a lăsat locul incertitudinilor și necunoscutelor, teoreticienii militari din toată lumea încercând să previzioneze asupra principalelor aspecte care vor caracteriza fenomenul militar peste 15-20 de ani.

Deși încercările de a prevedea viitorul au fost rareori încununate de succes, toți cercetătorii fenomenului militar par să fie de acord că operațiile de luptă se vor desfășura într-un mediu de securitate complex și incert, global în esență și caracterizat de amenințări asimetrice. Viitoarele conflicte vor îmbrăca fie forma unui conflict de intensitate mică fie forma unei crize majore la nivel regional, cu utilizarea forțelor armate, fără avertizare prealabilă sau cu o perioadă de avertizare foarte scurtă. Acest tip de criză va fi caracterizat de o intensitate mare a acțiunilor de luptă și o durată scurtă, de folosirea masivă a noilor generații de “arme inteligente”, a sistemelor electronice de supraveghere, cercetare și lovire, a sistemelor C4I, precum și a întregii game de acțiuni de război informațional.

În ciuda evoluțiilor pozitive în mediul strategic și a faptului că o agresiune convențională pe scară mare împotriva NATO este puțin probabilă, posibilitatea unei asemenea amenințări pe parcursul unei perioade de timp mai lungi există. Securitatea alianței rămâne subiect al unei varietăți de riscuri militare și non militare care sunt multidirecționale și adesea dificil de prevăzut¹.

¹ *Nato's Strategic Concept*, North Atlantic Council, Washington D.C., 23 aprilie 1999.

Planurile NATO prevăd realizarea capabilităților de a desfășura concomitent trei operații întrunită majore pentru perioade mai mari de doi ani². Într-o operație întrunită majoră componenta terestră este capabilă să planifice și să execute operațiuni de luptă până la nivel de corp de armată, având sprijin de luptă și logistic, iar componenta aeriană este capabilă să execute până la 1.000 de ieșiri de luptă și de sprijin pe zi, având sprijin logistic.

Transformarea forțelor și capabilităților actuale ale NATO pentru a desfășura operații bazate pe efecte stabilește trei scopuri: *realizarea superiorității decizionale, realizarea efectelor coerente și realizarea susținerii și desfășurării întrunită*. Structurile forțelor transformate ale NATO trebuie să fie agile, întrunită și expediționare, ușor deplasabile, pentru a obține rapid efectul strategic, superioare tehnologic, sprijinite de o logistică integrată, multinațională și să opereze într-un mediu interconectat. Puterea superioară, împreună cu viteza, precizia, cunoașterea și letalitatea vor înlocui masivitatea forțelor. Operațiile vor fi întrunită și combinate de la început, iar planurile vor materializa o cerință crescută a îmbinării componentelor terestre, aeriene, maritime, psihologice și de operații speciale.

Pentru a atinge scopurile, comandanții strategici se vor concentra pe rezultate operaționale în forma conceptelor și capabilităților în cadrul următoarelor obiective de transformare: superioritate informațională; capabilități facilitate de rețea; angajament eficient și manevra întrunită; CIMIC eficient; operații expediționare; logistică integrată³.

În anii 1970, teoreticienii din URSS apreciau că natura acțiunilor militare se schimbă datorită unei “revoluții tehnico-militare”, ca urmare a apariției “informaticii” și armamentului de mare precizie. În jurul anilor 1990, cercetătorii militari americani au început dezvoltarea teoriilor sovietice sub forma conceptului „revoluției în problemele militare” (*The Revolution in Military Affaire – RMA*), care are ca elemente principale: superioritatea informațională, atacurile de precizie la distanță, invizibilitatea și folosirea spațiului cosmic⁴. Revoluția în problemele militare a introdus posibilitatea efectuării operațiilor bazate pe efect, în care succesul este măsurat prin rezultate, nu prin distrugerii. Noile concepții de purtare a acțiunilor militare mută accentul de pe folosirea forțelor de dimensiuni mari pe obținerea efectelor cu impact puternic.

Documentele *Joint Vision 2020* și *Strategic Vision: The Military Challenge 2004*, care conțin concepțiile americane asupra purtării războiului, reflectă această schimbare de accent. Dacă în prima teorie efectul operațiilor

² Directiva ministerială NATO 2003.

³ *Strategic Vision: The Military Challenge – 2004*.

⁴ *Strategy, The Rising Imperative of Air and Space Power, and Forces Requirements, The Revolution in Military Affairs*, „Air Force Association Special Report”, februarie 2003.

viitoare era condiționat de renunțarea la întrebuințarea în luptă a forțelor de mari dimensiuni și folosirea ca mijloc determinant a sistemelor de lovire de mare precizie și rază mare de acțiune în locul și la momentul decisiv, cea de a doua teorie revine și nuanțează raportul forțe de mari dimensiuni-efecte de mare impact.

Conceptul de “război paralel”, capacitatea de a lovi toate țintele importante simultan și nu pe rând, afirmă că inamicul nu are nici o șansă să se adapteze, ajusteze, sau să lanseze o contraofensivă, deoarece fiecare pas în ciclul de recuperare este obstrucționat, iar, chiar dacă factorii de decizie supraviețuiesc, ei nu vor putea cunoaște amploarea pierderilor, nu vor putea coordona un răspuns și nu vor putea deplasa echipele de reparații. Va fi paralizat.

Teoria militară românească, receptând și înglobând tendințele dezvoltării științei militare mondiale, se adaptează permanent la mediul internațional. Esența strategiei militare a României cuprinde patru concepte strategice: capacitatea defensivă credibilă, restructurarea și modernizarea, parteneriatul operațional intensificat, integrarea graduală⁵. La război, forțele armate, prin organizarea și desfășurarea unor riposte decisive, trebuie să respingă acțiunile militare ale agresorului și să creeze condiții favorabile încheierii sau impunerii păcii, corespunzător intereselor statului român și în strictă conformitate cu situația prevăzută de către autoritățile naționale de comandă pentru încetarea operațiilor militare.

Succesul forțelor armate ale României într-un viitor conflict militar va depinde de: evitarea surprinderii, în special, în câmpul informațional; capacitatea de a riposta eficient; cooperarea activă cu forțele partenere (aliate); activarea oportună a forțelor de rezervă; desfășurarea cu profesionalism a operațiilor întrunite; executarea apărării active; asigurarea protecției depline a forțelor.

Comandanții forțelor întrunite folosesc puterea aeriană, terestră și navală pentru atingerea scopului strategic al capturării unui inamic incapabil să lupte și a scopului tactic, de a face aceasta cu un cost minim de forțe proprii. Văzut în felul acesta, nu există război terestru, război aerian sau război naval strict vorbind. Există un singur teatru de război, pe care toate forțele au oportunitatea, conform deciziei comandantului, de a obține rezultatele dorite. Natura acțiunilor moderne cere spirit de echipă. Aceasta nu înseamnă că toate forțele vor fi egal reprezentate în fiecare operație. Comandanții forțelor întrunite vor alege, dintre forțele terestre, aeriene, navale și speciale la dispoziție, capacitățile de care au nevoie. Echipa rezultată furnizează comandantului forței întrunite abilitatea de a aplica forța copleșitoare din diferite dimensiuni și direcții pentru a șoca, dezorganiza și a înfrânge adversarii. Forțele întrunite, eficient integrate, nu prezintă nici o slăbiciune la acțiunile inamicului, în timp ce ele identifică și atacă rapid și eficient slăbiciunile inamicului. Acțiunile întrunite sunt esențiale pentru victorie⁶.

⁵ *Strategia militară a României*, București, 2004.

⁶ Joint Pub 1, *Joint Warfare of the Armed Forces of the United States*.

Cu toate că există o recunoaștere largă a necesității aspectului întrunit al acțiunilor militare, realizarea practică a acesteia rămâne un deziderat⁷.

Deși partizanii forțelor terestre continuă să rezerve forțelor aeriene rolul de sprijin al acțiunilor de la sol, care constituie, în opinia lor, nu numai măsura definitivă a victoriei, ci și o condiție esențială pentru obținerea victoriei, iar cei ai forțelor aeriene afirmă că principiul care ghidează continua dezvoltare a forțelor aeriene este cel conform căruia puterea aeriană salvează vieți și furnizează comandantilor o modalitate mult mai eficientă de folosire a forței decât lupta terestră, corp la corp, producătoare de mari pierderi, principiul conducerii centralizate și al execuției descentralizate se reflectă în prevederile doctrinelor întrunite referitoare la împărțirea sarcinilor între unitățile aparținând categoriilor de forțe ale armate pe timpul desfășurării acțiunilor întrunite.

Operațiile întrunite, concept fundamental al acțiunilor militare moderne

Apariția conceptului operațiilor întrunite marchează începutul unui proces de reevaluare a conceptului operațiilor independente (terestre, aeriene, navale etc.), în sensul restrângerii drastice a domeniului conceptelor de operații independente ale categoriilor de forțe (operații terestre, operații aeriene, operații navale). Conceptul sintetizează o realitate deja existentă pe câmpul de luptă modern, întrucât operații ale unei singure categorii de forțe nu au mai existat de la apariția diferitelor categorii de forțe. În același timp, operațiile desfășurate de forțele categoriilor de forțe constituie baza operațiilor întrunite.

Operațiile întrunite, din poziția de concept superior, fundamentează conceptele care stau la baza doctrinelor operațiilor întrunite. Rolul fundamental al doctrinelor operațiilor întrunite este de a ajuta comandantii să contopească diferitele capacități și perspective ale categoriilor de forțe în cea mai eficientă forță întrunită posibilă, să stabilească mărimea, forma și poziția zonelor de operații terestre și să conducă, prin comandantul componentei aeriene, operațiile aeriene în tot teatrul de operații corespunzător zonelor de operații terestră și navală a forței întrunite.

Importanța doctrinei operațiilor întrunite rezultă și din încorporarea conceptelor manevrei dominante, loviturilor de precizie, protecției multidimensionale și logisticii adecvate⁸.

Prezentul articol abordează operațiile întrunite din perspectiva, ce se dorește integratoare, a relației concepte – doctrine.

⁷ Benjamin S. Lambeth, *Air power transformed. How american air and space potential has come of age since Vietnam*, „Armed Forces Journal International”, iunie 2000, p. 42.

⁸ Rebecca Grant, *Closing the Doctrine Gap*, „Air Force Magazine”, ianuarie 1997, vol. 80, nr. 1.

Abordări conceptuale ale operațiilor întrunite

Dintre numeroasele definiții ale doctrinelor militare, o acceptăm pe cea care precizează că sunt “principii fundamentale prin care forțele sau elementele militare din acestea își ghidează acțiunile în sprijinul obiectivelor”, și că “sunt obligatorii, dar necesită aplicare diferențiată”⁹. Termenul doctrină este folosit, în accepțiune mai largă, și pentru a face referire la principii de organizare, metode de instruire, programe educaționale etc., care sunt aprobate sau/și implementate.

Am convenit să înțelegem prin concept militar “descrierea unei metode sau a unei scheme de întrebuințare a unei capacități militare pentru realizarea unui obiectiv sau scop stabilit”¹⁰. Conceptele militare sunt, în primul rând, descrierea modului cum se realizează acțiuni sau capacități trecute, prezente sau viitoare și pot fi mijloace, finalități sau căi. Conceptele-mijloace se referă la capacitățile militare întrebuințate în anumite situații, conceptele-finalități, la obiectivele unei anumite acțiuni, variind de la un obiectiv strategic de mare amploare la îndeplinirea unei sarcini, iar conceptele-căi – la metoda sau schema prin care sunt aplicate mijloacele pentru a îndeplini finalitățile. Conceptele sunt miezul tuturor doctrinelor, dar devin doctrine numai după testare, aprobare și promulgare și nu toate conceptele vor deveni doctrine.

Dacă, în general, conceptele militare asigură mediul intelectual pentru transpunerea viziunilor generale în doctrine (de exemplu, *Joint Vision 2020* americană – *Joint Publication 3.0*), o lipsă conceptuală poate conduce la incongruități ale doctrinei.

Comparația între conceptele operaționale americane și cele care se află acum în curs de elaborare în procesul de dezvoltare și experimentare conceptuală al NATO (*Concept Development and Experimentation – CDE*) relevă faptul că alianța nu are un cadru doctrinar corespunzător¹¹. În timp ce SUA au elaborat, dezvoltat și au început implementarea conceptului cuprinzător al operațiilor rapid decisive (*Rapid Decisive Operations – RDO*), NATO abia studiază dezvoltarea unor concepte comune de operații, care să abordeze deplasarea după avertizare în timp scurt, nimicirea/neutralizarea amenințărilor anti-acces, operațiile integrate de manevră-și-lovire-în rețea și operații post conflict (*rapid-short warning deployability, defeat of anti-access threats, integrated net-worked maneuver-and-strike operations, and post-war stability operations*). SUA au înțeles mai repede că, indiferent de gradul de interoperabilitate al tehnologiilor, organizarea, doctrina și procedurile vor influența rezultatul operațiilor militare, au acționat în consecință și sunt mai

⁹ Joint Pub 1-02 Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms.

¹⁰ John F. Schmitt, *A Practical Guide for Developing and Writing Military Concepts*, “Draft Working Paper, Defense Adaptive Red Team”.

¹¹ Dr. Antulio J. Echevarria II, *The interoperability of future operational concepts Of NATO forces*, U.S. Army War College.

avansate în procesul de implementare a noilor concepte în doctrine. NATO, cea mai puternică alianță politico-militară a planetei la acest moment, funcționează conform principiului democratic „minoritatea se supune majorității” și din această cauză procesele de schimbare se pot manifesta cu o oarecare lentoare. Inerția, „cea mai puternică forță a planetei”, este pe cale de a supune cea mai puternică alianță a planetei.

Conceptele folosite în teoria militară a NATO

Cele mai importante concepte militare ale NATO sunt: noul concept strategic al NATO, conceptul *Combined Joint Task Force (CJTF)*, inițiativa *NATO'S Defence Capabilities*, noul concept al *Comenzii și Controlului și* conceptul *operational art*.

Noul concept strategic al NATO, aprobat de șefii de state și de guverne participanți la Consiliul Nord-Atlantic desfășurat la Washington, în zilele de 23 și 24 aprilie 1999, reprezintă strategia prin care alianța se pregătește să facă față provocărilor și oportunităților secolului XXI și care urmează să ghideze dezvoltarea politică și militară viitoare a acesteia.

Conceptul descrie mediul strategic și evaluează riscurile și provocările de securitate previzibile și reafirmă concluzia că, deși pericolul unui război generalizat în Europa a dispărut, există alte riscuri și incertitudini, precum: conflictele etnice, încălcarea drepturilor omului, instabilitatea politică, fragilitatea economică și răspândirea armamentului nuclear, biologic și chimic și a mijloacelor de folosire a acestuia. O altă concluzie importantă a conceptului se referă la menținerea unor capacități militare eficiente în întreaga gamă de circumstanțe, de la descurajare și apărare colectivă la operații de răspuns la crize. Conceptul afirmă intenția de a spori securitatea și stabilitatea cu forțe de valoare cât mai mică, concomitent cu abilitatea de a îndeplini o gamă de misiuni cât mai mare. Printre capacitățile considerate importante în mod deosebit sunt abilitatea de a angaja eficient forțele adverse, mobilitatea și capacitatea de desfășurare rapidă, supraviețuirea, susținerea și interoperabilitatea (inclusiv cu forțele țărilor partenere și ale altor țări nemembre NATO).

Combined Joint Task Force (CJTF) este o forță întrunită multinațională (combinată), organizată conform principiului operațional (*task-organised*), pentru a îndeplini întreaga gamă de misiuni militare ale alianței și care necesită exercitarea comenzii-controlului multinațional și întrunit de către comandamente de tip CJTF; poate include elemente ale statelor care nu participă cu trupe la alianță (*non-NATO Troop Contributing Nations*).

Marea varietate de circumstanțe în care un CJTF poate opera face aranjamentele de comandă-control, fundamentale pentru o acțiune eficientă, să constituie esența conceptului CJTF. În aceste condiții, rolul comandamentelor CJTF este crucial. Deși CJTF este capabilă să execute toate

tipurile de misiuni atât înăuntrul, cât și în afara zonei NATO, conceptul CJTF este destinat, în primul rând, operațiilor în care NATO folosește forțele în afara teritoriului alianței.

Activarea, formarea și desfășurarea unui CJTF trebuie să fie direcționată și aprobată de Consiliul Nord-Atlantic (*North Atlantic Council – NAC*) și avizată de Comitetul Militar (*Military Committee – MC*).

Statul Major Combinat de Planificare Întrunită (*Combined Joint Planning Staff – CJPS*) sprijină comanda strategică în planificarea operațiilor strategice și în elaborarea, implementarea, coordonarea și evaluarea conceptului CJTF, sub autoritatea comenzii strategice, și în acord cu deciziile și instrucțiunile NAC/MC.

Introducerea conceptului CJTF are ca efect reducerea mărimii și a stării de pregătire de luptă (termenului „gata de luptă”) a forțelor, creșterea flexibilității, mobilității și caracterului multinațional al forțelor militare NATO, precum și transformarea lor în structuri substanțial reduse, dar mult mai mobile.

Lansată odată cu conceptul strategic, în aprilie 1999, la Washington, inițiativa *Nato’s Defence Capabilities Initiative (DCI)* este destinată să pregătească alianța pentru a face față provocărilor și crizelor de securitate ale secolului XXI, concomitent cu menținerea abilității de a-și îndeplini responsabilitățile esențiale pentru apărarea țărilor membre.

Inițiativa acoperă aproape toate domeniile capabilităților militare (mobilitatea forțelor, sprijinul logistic, protecția, sistemul de comandă, control și informații, desfășurarea rapidă și eficace pentru perioade de timp lungi) și contribuie la dezvoltarea ESDI, pilonul european al NATO, prin întărirea capabilităților de apărare europene în domeniile mobilității și desfășurării, susținerii, supraviețuirii, angajamentului eficace și comunicațiilor interoperabile.

Noul concept NATO al relațiilor de comandă este destinat să asigure coordonarea efectivă, eficientă și eficace între diferitele niveluri de comandă ale noii structuri militare și să reflecte o abordare mult mai flexibilă a desfășurării misiunilor alianței și a satisfacerii cerințelor misiunii. Bazându-se pe o abordare multifuncțională a întregii structuri de comandă și pe relații de comandă de tip „de sprijin/sprijinit”, destinate să ofere comandanților de la toate nivelurile o flexibilitate mai mare, noul concept C2 al NATO pune accentul pe desfășurarea activităților și operațiilor alianței la nivel regional, luând în considerare crescândă interdependența a regiunilor și nevoia de comandamente regionale, capabile atât să primească forțe, cât și să realizeze sprijinul inter și intraregional. Funcționarea noilor comandamente respectă principiul multinaționalității, iar abordarea flexibilă a misiunilor urmărește respectarea măsurilor de C2 (limitele, liniile de coordonare și etapizarea), care facilitează și mai mult desfășurarea exercițiilor și operațiilor; în noua structură nu vor mai exista granițe permanente la nivel subregional, iar zonele de

operații întrunite ale comenzilor întrunite subregionale (*Joint Sub-Regional Command – JSRC Joint Operations Areas*) nu vor mai fi active permanent.

În publicațiile NATO, *arta operativă (operational art)* este definită ca reprezentând „întrebuințarea cu măiestrie a forțelor militare pentru realizarea obiectivelor strategice și/sau operative prin formă, organizare, integrare și desfășurare a strategiilor de teatru, campaniilor, operațiilor și bătăliilor”¹².

Plecând de la concluzia că arta operativă nu este specifică unui anumit nivel al acțiunilor militare și că în forma cea mai simplă ea determină locul, momentul și scopurile operațiilor, putem identifica anumite concepte-cheie pe care un comandant trebuie să le ia în considerare atât înainte, cât și pe timpul desfășurării operației (lista nu este nici exclusivistă, nici inclusivă): sinergia, simultaneitatea și adâncimea, apărarea și ofensiva, timpul, conducerea și finalizarea.

Arta operativă presupune înțelegerea relațiilor complexe existente între factorii care influențează planificarea și executarea unei operații, precum și a sinergiei operațiilor întrunite și ajută comandantul pe timpul elaborării concepției operației să identifice finalitatea prin care se va realiza obiectivul, să repartizeze activitățile, să folosească resursele alocate și să identifice riscurile implicate. Pentru a fi pregătiți să-și asume aceste riscuri, comandantul face apel la arta operativă în elaborarea planurilor de operații și de rezervă și găsirea căilor de ieșire din situațiile riscante, pornind de la intenția declarată, concepția operației și structura comenzii.

Conceptele folosite în teoria militară a SUA

Numai simpla enumerare a conceptelor militare ale SUA ar putea fi un argument în favoarea afirmației că SUA este cu un pas înaintea NATO din punct de vedere al dezvoltării conceptuale și doctrinare și nu invers, cum ar fi fost normal. Războiul bazat pe rețea, operații rapide decisive, operații centrate pe efecte, rețeaua de evaluare operațională, concepte operaționale întrunite, abordarea centrată pe capabilități, dominația multilaterală, conceptele de operare întrunită, înțelegerea aprofundată a spațiului de luptă, aplicarea forței; logistica dedicată sunt câteva dintre conceptele militare americane abordate în continuare.

Războiul centrat pe rețea (Network-Centric Warfare) este un concept de operații care are la bază superioritatea informațională, ca generator de putere de luptă, prin interconectarea senzorilor, decidenților și trăgătorilor, în scopul obținerii de cunoștințe, creșterii ritmului și a vitezei actului de comandă, sporirii letalității și capacităților de supraviețuire și realizării autosincronizării.

Conceptul pleacă de la premisele că infostructura va permite realizarea sinergiei acțiunilor, circulația informațiilor va permite operațiilor să atingă o viteză, o flexibilitate și o precizie mai mare, iar unui număr mic de platforme

¹² *AJP-01(A) Allied Joint Doctrine*, septembrie 1999.

să îndeplinească un număr mare de misiuni. Cheia succesului stă nu în interconectarea capabilităților pur și simplu, ci în interconectarea capabilităților potrivite în proporțiile corecte.

Conceptul constituie punctul de plecare pentru conceptele *Rapid Decisive Operations (RDO)*, *Effects-Based Operations (EBO)*, *Operational Net Assessment (ONA)* și *Standing Joint Force Headquarters (SJFHQ)*.

Ideea centrală a conceptului de *operații rapid decisive (Rapid Decisive Operations)* este aceea de a mânui informațiile și rețelele în operațiile întrunite. Conceptul este bazat pe cunoaștere și descrie modul în care se poate obține rapid victoria în operație, prin atacarea abilității de a lupta a unui inamic văzut ca un sistem de sisteme, de către o forță întrunită complet interconectată și care, aplicând sincronizat întreaga gamă de capabilități disponibile obține, efecte oportune și directe.

Conceptul încearcă să combine viteza și caracterul decisiv într-un singur concept operațional. Viteza este condiționată de realizarea superiorității informaționale, de existența capabilităților de evaluare în adâncime a adversarului, de planificarea din timp a operațiilor, de existența unui comandament permanent al forțelor întrunite, de desfășurarea operațiilor de informații ofensive și de existența capabilităților de lovire din afara teatrului. Pentru a fi decisive operațiile necesită identificarea precisă a legăturilor, nodurilor și centrelor de greutate, precum și a vulnerabilităților.

Situațiile în care multitudinea de condiții de mai sus sunt îndeplinite simultan fiind foarte rare, valoarea reală a conceptului este mai mult teoretică.

Văzute ca acțiuni care schimbă starea unui sistem pentru a obține scopurile politice folosind aplicarea integrată a instrumentelor puterii, *operațiile centrate pe efecte (Effects-Based Operations– EBO)* se referă la operațiile militare prin prisma deciziilor politice și militare necesare pentru realizarea efectelor dorite (ca schimbare fizică sau de comportament) și a mijloacelor prin care aceste efecte pot fi obținute.

Conceptul operațiilor centrate pe efecte urmează presupunerea că oponentii sunt sisteme complexe adaptative, compuse din componente politice, culturale, tehnologice, militare și economice, fiecare dintre acestea având noduri și legături-cheie care, lovite corespunzător, pot produce o schimbare fizică sau de comportament. În esență, conceptul operațiilor centrate pe efecte este o metodă de planificare care reduce un adversar la un număr de ținte care trebuie lovite individual sau colectiv în așa manieră, încât să se realizeze probabilitatea de a obține efectul dorit.

Conceptul operațiilor centrate pe efecte, împreună cu tehnologia *stealth* și munițiile de precizie permit execuția *operațiilor paralele și neliniare* (spre deosebire de cele clasice, seriale sau secvențiale).

Principala deficiență a conceptului constă chiar în accentul pus pe volumul de cunoștințe necesare aplicării lui cu succes. Un volum mai mare de

cunoștințe provoacă mai multe întrebări și introduce uneori mai multă incertitudine în proces. Cunoașterea la cel mai înalt nivel înseamnă abilitatea de a accepta un anumit grad de incertitudine în răspunsul la anumite întrebări, în timp ce execuția competentă poate cere mai multă certitudine decât este posibil a fi obținută. Rezultă că, în cel mai dificil caz, dorința de a poseda cunoștințe complete poate induce o formă de autoparalizie. Soluția constă în realizarea unui echilibru între incertitudinile acceptate și certitudinile necesare.

Înțelegă ca un proces continuu, bazat pe colaborare, prin care se construiește o bază coerentă, comună de cunoștințe și se unesc diverse surse de cunoaștere în scopul dezvoltării înțelegerii comune a forțelor proprii și inamice, a percepțiilor inamicului și a mediului de operare, *evaluarea operațională în rețea (Operational Net Assessment – ONA)*, completându-se reciproc cu pregătirea informativă întrunită a câmpului de luptă și privind inamicul ca pe un sistem de sisteme, poate deveni factorul-cheie al operațiilor centrate pe efecte.

Pornind de la premisa că viteza și cunoștințele precise sunt incompatibile, punerea conceptului în aplicare cere comandamente de dimensiuni mai mari și participarea extensivă a agențiilor militare și nemilitare în toate fazele de planificare și execuție. Cu cât operațiile devin mai rapide, cu atât crește numărul de planificatori care să țină pasul cu evenimentele în schimbare, iar conducerea operațiilor devine mai complexă.

Conceptele operaționale întrunite (Joint Operations Concepts – JOpsC) constituie o familie de concepte care descriu modul în care forțele întrunite vor duce operații în următorii 15–20 de ani și care constituie cadrul unificator pentru dezvoltarea *conceptelor de operare întrunită, conceptelor întrunite funcționale, conceptelor de potențare/abilitare și capabilităților integrate.*

Conceptele operaționale întrunite descriu desfășurarea tuturor tipurilor de operații militare întrunite în contextul coordonării internaționale și multinaționale.

Abordarea bazată pe capabilități (Capabilities-Based Approach) este un concept care se concentrează mai mult pe aspectele privind modul în care forțele proprii pot învinge o gamă largă de capacități pe care un adversar le poate întrebuința și mai puțin pe cele care privesc identitatea acestuia și unde poate angaja forțele întrunite.

Conceptul marchează trecerea de la dezvoltarea forței pe baza amenințărilor la planificarea forței având la bază o serie de capabilități care pot fi folosite în orice operație, derivate din conceptele de operare întrunită, care descriu modul în care va opera forța viitoare, și din conceptele funcționale întrunite, care descriu capabilitățile de dorit în cadrul fiecărui domeniu/aspect operațional al operației.

Dominația multilaterală (Full Spectrum Dominance) se referă la învingerea oricărui adversar sau controlul oricărei situații, în toate tipurile de

operații, pe baza abilității de a sesiza, înțelege, decide și acționa mai repede decât adversarul. Dominația multilaterală accentuează adaptabilitatea, necesită execuție descentralizată și superioritate decizională.

Pentru a atinge aceste țeluri operaționale, forța întrunită are la dispoziție tehnologia care să asigure informații la toate nivelurile acțiunilor de luptă. Aceasta impune existența unui spațiu de luptă singular, interconectat, pentru a permite planificarea continuă și în condiții de colaborare, structuri C2 adaptabile și grupări de forțe create pe bază de capabilități, care se instruiesc împreună într-un mediu real-virtual.

Spațiul de luptă unic este un concept nou referitor la spațiul de luptă, conform căruia forțele proprii și cele inamice constituie un sistem complex, adaptabil, compus din multe sisteme și subsisteme. Aceste sisteme ale spațiului de luptă constau în noduri și legături de conectare, care reprezintă un anume tip de relație. Sistemele și nodurile lor pot fi legate direct sau indirect, iar legăturile pot fi fizice sau de altă natură¹³.

Forțele întrinite organizează, planifică, pregătesc și desfășoară operațiile folosind următoarele capabilități esențiale comune: înțelegerea tuturor dimensiunilor spațiului de luptă, luarea deciziilor și executarea acțiunilor mai repede decât adversarul, adaptarea scopului, mărimilor și metodelor la situație, deplasarea rapidă și începerea imediată a acțiunii, crearea și menținerea unei presiuni continue în întreg spațiul de luptă pe toată durata operației, dezintegrarea, dezorientarea, dislocarea sau distrugerea oricărui adversar printr-o combinație de mijloace letale și neletale, sprijinul operațiilor simultane, distribuite și descentralizate. Toate aceste capabilități se vor folosi în context multinațional.

Pentru realizarea acestor capabilități forța întrunită trebuie să fie deplin integrată, expediționară, interconectată, descentralizată, adaptabilă, superioară decizional și letală.

Conceptele de operare întrunită (Joint Operating Concepts) dezvoltă aspecte-cheie ale conceptelor operaționale întrinite. Concentrându-se la nivel operativ, conceptele de operare întrunită integrează conceptele funcționale și de abilitare, pentru a descrie modul în care comandantul forței întrinite planifică, pregătește, deplasează, folosește și sprijină forța întrunită pe timpul unei operații, precum și pentru a ghida dezvoltarea capabilităților operaționale. Doctrinile militare ale armatei SUA identifică patru categorii mari de concepte de operare întrunită: *operații de luptă majore, operații de stabilitate, securitatea teritoriului național, descurajarea strategică*.

Conceptele funcționale întrinite (Joint Functional Concepts) descriu modul în care comandantul forței întrinite poate integra un set de sarcini militare, pentru a obține capabilitățile cerute de tipologia operațiilor militare.

¹³ USJFCOM, Joint Operational Warfighting (Draft), Suffolk, Joint Futures Lab, 15 august 2002.

Cele cinci categorii de concepte funcționale întrunite sunt: *comanda și controlul întrunite; înțelegerea aprofundată a spațiului de luptă; aplicarea forței; logistica adecvată; protecția.*

SUA a dezvoltat conceptele funcționale întrunite ca parte a construcției analitice care sprijină *sistemul de integrare și dezvoltare a capacităților întrunite (Joint Capabilities Integration and Development System – JCIDS)* și procesul de luare a deciziilor în cadrul *Consiliului de Supervizare a Cerințelor Întrunite (Joint Requirements Oversight Council – JROC).*

Analizând relațiile care se manifestă între conceptele funcționale întrunite se pot evidenția următoarele aspecte: *înțelegerea aprofundată a spațiului de luptă* este critică pentru execuția oricărei operații (inclusiv a celor de protecție), iar operațiile de protecție conturate de *aplicarea forței* recuperează funcțiile protecției; aplicarea *comenzii și controlului* întărește și permite protecția, iar operațiile de *protecție* trebuie să includă capacitatea de interconectare totală, instantanee, conform cererii comandantului forței întrunite; protecția deplasărilor și aprovizionărilor, sprijinului, C2, a sănătății forțelor și mobilității este primordială pentru succesul *logisticii adecvate.*